

Voor de biologische vollegrondsgroenteteelt in Zuidoost-Nederland is bekeken wat het bedrijfseconomisch perspectief is en werden kostprijsberekeningen uitgevoerd. De perspectieven zijn gunstig, mits continuïteit in de afzet gevonden kan worden en de bedrijfsvoering uitstekend is. Nu zijn de telersprijzen nog hoger dan de kostprijs. Dat is ook een voorwaarde om de risico's van een biologisch bedrijf op te vangen.

Wat is de kostprijs?

Bedrijfseconomische perspectieven voor biologische vollegrondsgroenteteelt

ONDERZOEK

In de studie is gekozen voor vier teeltplannen of bedrijfssituaties (zie tabel). De vruchtwisseling varieert van extensief (teeltfrequentie 1 op 6, twee rustgewassen) op bedrijf 1 tot voor biologische begrippen intensief (teeltfrequentie 1 op 5, geen rustgewas) op bedrijf 4. In alle teeltplannen zijn de voor Zuidoost-Nederland belangrijke hoofdgewassen andijvie, chinese kool en prei opgenomen, aanvullend met bospeen en/of knolvenkel. Daarbij is voor andijvie, chinese kool en knolvenkel uitgegaan van een dubbelteelt en is voor prei, in verband met de arbeidsspreiding, alleen de herfst-

winterteelt opgenomen. De graan/klaverteelt en de vroege stamslaboon, al dan niet gevolgd door afrikanen, worden als rustjaren gezien. Om bij een teeltplan met bospeen het wortellesie-aaltje te beheersen wordt de teelt van tagetes in het teeltplan opgenomen. De berekeningen worden voor een 15 hectare-bedrijf uitgevoerd.

Bedrijfseconomisch perspectief

Voor de 4 bedrijven zijn arbeids- en bedrijfseconomische begrotingen opgesteld. De gegevens van het boek Kwantitatieve Informatie Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt 1997/1998 (KWIN) is

als basis gebruikt voor de teeltgegevens (opbrengsten, teeltwijze en bewerkingen, uren handmatig wieden etc.). Deze gegevens zijn waar nodig bijgesteld op grond van de meer recente ervaringen van voorlichting en praktijk (BIOM-project en BSO-Meterik). De telersprijzen en afzetkosten zijn gebaseerd op afzet via Nautilus en ACM. Voor de standaardbewerkingen als grondbewerkingen, planten en oogsten zijn genormaliseerde taaktijden gehanteerd. In de studie is voor alle vier de bedrijven verondersteld dat de totale arbeidsbehoefte wordt gedekt door de ondernemer zelf en één vaste medewerker, waar nodig aangevuld met los personeel. Voor hoogwaardige losse arbeid is een tarief van f 40,- per uur en voor eenvoudige losse arbeid van f 20,- per uur gehanteerd. Overeenkomstig de praktijk zijn bij de gebouwen standaard een tuinbouwschuur van 175 m² en een kleine koelcel van 25 m² voor de tijdelijke bewaring van andijvie, chinese kool en prei opgenomen.

De rentabiliteit op de vier bedrijven is met f 109,- tot f 120,- opbrengsten per f 100,- kosten ruimschoots voldoende om de continuïteit van deze bedrijven op de middellange termijn te waarborgen. Dit staat in schril contrast met het gemiddelde vollegrondsgroentebedrijf in de praktijk. Volgens de gegevens van het LEI bedroeg de rentabiliteit in de periode 1995 - 1997 gemiddeld f 84,- per f 100,- kosten. Voor bedrijf 4 is het echter nog de vraag of de geplande vruchtwisseling in verband met risico van besmetting door het wortellesieaaltje langdurig voortgezet kan worden.

De teeltplannen van de vier doorgekende bedrijven

	Bedrijf 1	Bedrijf 2	Bedrijf 3	Bedrijf 4
Teeltfrequentie	1 op 6	1 op 6	1 op 5	1 op 5
Rustgewassen	2	1	1	0
Gewas 1	andijvie (dubbel)	andijvie (dubbel)	andijvie (dubbel)	andijvie (dubbel)
Gewas 2	chinese kool (dub.)	chinese kool (dub.)	chinese kool (dub.)	chinese kool (dubbel)
Gewas 3	prei (herfst/winter)	prei (herfst/winter)	prei (herfst/winter)	prei (herfst/winter)
Gewas 4	graan/klaver	knolvenkel(dub.)	knolvenkel(dub.)	knolvenkel (dubbel.)
Gewas 5	stamslaboon	stamslaboon	stamslaboon vr.	bospeen
Gewas 6	vroeg/afrikanen	vroeg/afrikanen		
	bospeen	bospeen		

Enkele bedrijfseconomische kengetallen voor de 4 bedrijven (in 1000,-/ha)

	1	2	3	4
Netto bedrijfsresultaat	51	92	82	149
Arbeidsopbrengst ondernemers	126	167	157	224
Ondernemersinkomen 100% E.V.	181	223	212	281
Opbrengsten per f 100 kosten	109	114	112	120

Kostprijsberekeningen

De kostprijsberekeningen voor de geteelde producten zijn uitgevoerd door alle kostenposten in de bedrijfsvoering toe te rekenen aan gewassen (methodiek geagrificeerd ABC van PAV). Door deze kostprijs te vergelijken met de huidige prijzen van biologische producten kan aan ondernemers en marktpartijen inzicht gegeven worden in de speelruimte bij de onderhandelingen over een rechtvaardige producentenprijs. Uit figuur 1 blijkt dat de verschillen in de kostprijzen van een product tussen de vier bedrijfsplannen minimaal zijn. Wel zijn de kostprijzen in het meest extensieve bedrijfsplan 1 het hoogst en in het meest intensieve bedrijfsplan 4 het laagst. De kostprijzen van de intensieve vollegrondsgroenten zijn, met uitzondering

van die van prei, beduidend lager dan de huidige telersprijzen. Bij de akkerbouwmatige teelten zijn de huidige telersprijzen echter fors lager dan de gemiddelde kostprijzen: ruim 30% bij stamslabonen en ruim 50% bij triticale.

Opbouw kostprijs

Verreweg de belangrijkste kostenpost bij alle gewassen, met uitzondering van triticale, zijn de arbeidskosten. Bij de hoogsalderende vollegrondsgroentegewassen andijvie, chinese kool, prei, bospeen en ook knolvenkel zijn verder vooral de plantgoed- en afzetkosten van belang. Specifiek bij chinese kool spelen ook nog de kosten van het gebruik van insectengas een rol. Bij de laagsalderende gewassen stamslabonen en triticale daarentegen wegen de grond- en loonwerk-

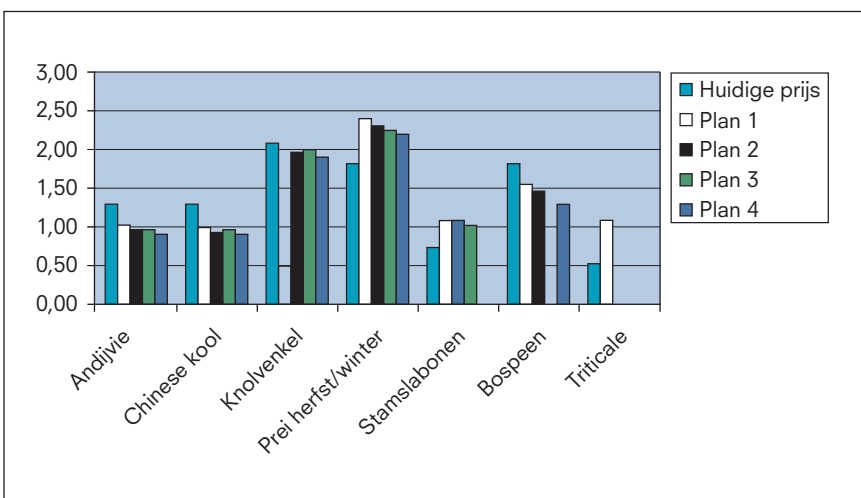
kosten erg zwaar mee. Deze kostenposten kunnen nauwelijks door de individuele teler worden beïnvloed. Wel lijkt het mogelijk om door schaalvergroting in de afzet en door het verbeteren van de samenwerking in de productie- en afzetketen de afzetkosten nog verder te verlagen.

Risicodekking

In tegenstelling tot de situatie op gangbare vollegrondsgroentebedrijven is de rentabiliteit in alle vier bedrijfsplannen ruimschoots voldoende om de continuïteit van het bedrijf op de middellange termijn te waarborgen. Bij de geanalyseerde gewassen zijn er nauwelijks aanknopingspunten om de kostprijs te verlagen.

De kostprijs van producten wordt op de allereerste plaats bepaald door de gerealiseerde fysieke opbrengsten. Een opbrengstverhoging met bijvoorbeeld 25% heeft een bijna evenredige kostprijsverlaging tot gevolg. De grootste aandacht dient dan ook uit te gaan naar het beperken van misoogsten en het verbeteren van opbrengst en kwaliteit.

Bij de hoogsalderende, arbeidsintensieve vollegrondsgroenten zal bovendien zeer veel aandacht moeten worden geschonken aan het beperken van de arbeidsinzet, niet alleen bij het handmatig wieden, maar net als in de gangbare vollegrondsgroenteteelt ook bij het planten, de oogst en de verwerking. Dit aspect wordt bij het afnemende arbeidsaanbod en de snel stijgende arbeidskosten van steeds groter belang.

Figuur 1. Kostprijs (guldens per kg of per bos, inclusief BTW) van de diverse producten in de vier bedrijfsplannen afgezet tegen de huidige prijzen van de betreffende biologische producten.